

Denna text finns i översatt version på engelska på CD Nosag 128

Ett det egna skapande läsandet

I Rio de Janeiro, en stad som faktiskt för mig genom åren blivit en hemstad och som påverkat mig på många sätt inte minst i mitt musikaliska tänkande, utspelades i början av förra seklet en episod där dansaren och koreografen Nijinsjkij just innan sin till bristningsgränsen utsålda föreställning frågade teaterdirektören om vem som hade rätt, om det var koreografen som ville att dansaren skulle dansa eller om det var dansaren som inte vill dansa. Den inför situationen skrämde teaterdirektören svarade förstås genast att koreografen hade rätt varpå Nijinsjkij replikerade att det var ett felaktigt svar. Föreställningen inställdes och dansaren, alltså koreografen Nijinsjkij själv begav sig med några utvalda, däribland Paul Claudel och Marius Milhaud, till sitt hotell där han dansade *l'apres midi d'une faune* utan musik eller med en för honom själv inneboende musik som ackompanjemang.

Historien visar på det förhållande som uppstår mellan interpret och komponist när de båda är en och samma fysiska person.

Att interpretera sin egen komponerade musik eller att skriva för sitt eget instrument innebär alltid att ingå i en dubbelroll som komplicerar samtidigt som det förenklar. Det handlar om att tillvarataga båda rollernas särskilda utgångspunkter samtidigt som en frestelse uppstår att i stunden ändra i den egna noterade musiken.

Ytterst handlar det om att ställa sig i dialog med vad skapande egentligen är. Är ett skapande ett improviserande med ett givet material, dvs. ett omskrivande interpreterande, ett läsande skapande eller är det ett förhållandesätt till något annat konkret eller okänt ?

Varhelst ett skapande av något nytt förekommer finns ett improviserande läsande eller så ett skapande medläsande. Då en interpret ställer sig framför ett äldre verk medtages ett nyläsande, ett skapande i utförandet emedan interpreten i nyskrivna verk förlorar sin tolkningsmöjlighet eftersom den skapande delen då just ligger i att det är nyskrivet. Den utförande delen blir här då mer ett instrument för den redan skrivna, den skapade delen dvs. komponistens verk. Kort sagt kan man säga att tolkningsmöjligheterna blir betydligt större desto äldre och mer etablerat verket är som ska presenteras. Nytt blir först nytt då det gammalt är.

Hur förhåller man sig då när man skall försöka ge rättvisa till något eget tidigare skrivet? Blir det gammalt bara för att det är tidigare skrivet eller blir det nytt bara för att det framförs ? Är interpret och komponist frikopplade från varandra eller är det i sin verksamhet en och samma person? Interpretationstankar, nyläsning mm. blir plötsligt helt uteslutna. Det improvisatoriska i tolkningen blir nästan genom sig självt raderat. Som interpret måste ett till skriften överensstämmande förhållande bibehållas till verket som i sin tur inte kan utläsas genom ett tolkande. Cirkeln blir sluten och det öppna i var skapande akt omöjliggörs. Hjälp och stöd utifrån måste då beaktas. Denna hjälp kan bestå av att t.ex. lita på en tredje person, avläsa en eventuell publiks reaktioner, uttolka hur saken i sig fungerar i sitt rumsliga och tidsliga sammanhang. Här inträder då improvisationen på nytt som del även om improvisation som ord för många ger antydningar om i stunden enkla provisoriska lösningar av tillfälliga situationer.

Att vara interpret av sin egen musik ställer frågor som inte bara konfunderar utan som hjälper att förtydliga det rollspel som avtecknar sig i skapandet. Det blir som en spegling där spelet mellan ytorna och det imaginära ständigt ställer nya obesvarbara och oändliga frågor. Frågor som leder till nya frågor till skillnad från de besvarande som leder till att antaga de följer som uppstår. De ger möjlighet åt ett skapande tänkande i sitt spelande med frågor. Det blir ett evigt reflekterande, ett speglade spel.

Att skriva för det egna instrumentet ger lika mycket möjligheter som begränsningar. Det är ett sätt att befinna sig i ett skapande skede.

I föreliggande inspelning har jag valt att taga det stöd och den hjälp jag fått från producent och tekniker och samtidigt varit mån om att inspelningen skulle genomföras under ett snabbt skeende för att erhålla en känsla av i nuet skapande trots den helt traditionellt noterade notskriften.

Peter Schuback, Rio de Janeiro sept 06